

Kommunstyrelsen

Medborgarförslag om porrprevention

Inkom den 23 september 2020

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens verksamhetsutskott förslår kommunstyrelsen att fatta följande beslut.

Kommunstyrelsen avslår förslaget i medborgarförslaget utifrån det aktiva arbete som pågår i de kommunala skolorna samt den hemställan från Sveriges Kommuner och Regioner som givits in till regeringen om förtydligad lagstiftning när det gäller frågan om webbfilter inom skolväsendet.

Sammanfattning

Medborgarförslag som inkommit till kommunen vill att det införs åldersanpassad regelbunden porrkritisk undervisning och samtal med barn i kommunens skolor. Initiativtagaren föreslår att det ska installeras ett filter eller en teknisk lösning på kommunens digitala enheter och wifi-nätverk i verksamheter där kommunen är huvudman. Initiativtagaren föreslår även att det införs en porrfri policy om att det inte är acceptabelt att spela upp nätpornografi varken via kommunens nätverk, kommunens digitala enheter eller privat teknisk utrustning på de verksamheter där barn vistas och där kommunen är huvudman.

Välfärd skola har under det senaste året fått flera förfrågningar kring förhållningssätt till så kallade porrfiler i skolan. I dagsläget finns det ingen forskning som visar att införandet av filter är ett fungerande verktyg för att skydda barn från exponering av olämpligt material, eftersom de inte alltid fångar upp material som är avsatt att hindras och kan istället riskera begränsa tillgång till material som inte är avsett. Välfärd skola undersöker och testar tekniska lösningar som ett komplement till samtal och vuxennärvaro, men de filterlösningar för nätverk som finns idag är inte effektiva eller ger inte en tillräckligt bra öppenhet för att kunna nyttja internets goda egenskaper. Orsaken är svårigheten att ringa in vad som ska bort och vad som ska vara kvar. De försök som Välfärd skola gjort med filter hittills, visar att de inte ger ett komplett skydd mot att ta del av oönskat material från internet. Välfärd skola använder idag en MDM-tjänst för att managera ipads samt Safe search på Chromebooks. Detta skapar ett visst skydd mot oönskat innehåll på internet.

Under hösten 2019 och våren 2020 har Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) utrett och analyserat rättsläget gällande webbfilter i skolmiljöer och andra offentliga miljöer. Den analysen visar på stor komplexitet ur ett rättsligt perspektiv. En hemställan om förtydligande lagstiftning i frågan har därför skickats till regeringen.

Mot bakgrund av detta föreslås att förslaget i medborgarförslaget avslås, men det arbete som alltjämt pågår noteras.

Medborgarförslaget

Medborgarförslag som inkommit till kommunen vill:

- att det införs åldersanpassad regelbunden porrkritisk undervisning och samtal med barn i kommunens skolor.
- att det ska installeras ett filter eller en teknisk lösning på kommunens digitala enheter och wifi-nätverk i verksamheter där kommunen är huvudman
- att det införs en porrfri policy om att det inte är acceptabelt att spela upp nätpornografi varken via kommunens nätverk, kommunens digitala enheter eller privat teknisk utrustning på de verksamheter där barn vistas och där kommunen är huvudman.

Ärendet

Välfärd skola har under det senaste året fått flera förfrågningar kring förhållningssätt till så kallade porrfilter i skolan. Filter som ska stoppa och sortera bort oönskat material för våra barn och elever när de använder sig av Ipads och datorer under dagen på förskola och skola. Välfärd skola har följt den debatt som har pågått i ämnet samt den tekniska utvecklingen inom området. I dagsläget finns det ingen forskning som visar att införandet av filter är ett fungerande verktyg för att skydda barn från exponering av olämpligt material, eftersom de inte alltid fångar upp material som är avsatt att hindras och kan istället riskera begränsa tillgång till material som inte är avsett. Enligt skollagen ska utbildningen vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Porrfilter uppfyller inte något av dessa kriterier.

Välfärd skola vill självklart skydda elever mot risken att möta oönskat innehåll på internet. Det viktigaste vuxna i skolan kan göra är att ha en dialog med eleverna om förhållningssätt och riskerna med att möta oönskat innehåll på internet. Detta skapar en beredskap och attityd som är hållbar för livet och inte bara i skolan. Välfärd skola undersöker och testar tekniska lösningar som ett komplement, men de filterlösningar för nätverk som finns idag är inte effektiva eller ger inte en tillräckligt bra öppenhet för att kunna nyttja internets goda egenskaper. Orsaken till det är svårigheten att ringa in vad som ska bort och vad som ska vara kvar. Det är relativt enkelt att filtrera bort väldefinierat innehåll och där gör också den tekniska utvecklingen det ständigt lättare.

Att införa filter är ingen enkel process. De försök som Välfärd skola gjort med filter hittills, visar att de inte ger ett komplett skydd mot att ta del av oönskat material från internet.

Välfärd skola arbetar framförallt med att utbilda och föra en dialog om de risker och möjligheter som finns med digitaliseringen och de digitala verktyg som vi använder i skolor och förskolor. Att belysa och informera om de risker som kan finnas görs ständigt för att elever inom Välfärd skolas verksamheter ska få en trygg och säker utbildning. Ett filter kan innebära att man förlitar sig blint på tekniken och inte aktivt ökar sin egen kompetens i frågan, vilket inte är ett önskvärt scenario. Att ständigt utveckla verksamhetens kompetens kommer innebära en mer säker och trygg utbildning för Välfärd skolas barn och elever. Välfärd skola eftersträvar också vuxennärvaro när digitala verktyg används.

En rad olika aktiviteter arrangeras på skolorna för att stärka upp de positiva effekterna av digitaliseringen till exempel, föreläsningar, konferenser och utbildningar, inte minst uppmanas medarbetare att vara aktiva på "nätet" för att ta del av barn och ungdomars liv på där. Policies och riktlinjer vid användandet av digitala verktyg i undervisningen finns framtagna i de IT/IKT-planer (informations- och kommunikationsplan) som skolorna har att tillgå. Skolorna arbetar transparent och välkomnar vårdnadshavare att ta del av hur man nyttjar digitala verktyg i den dagliga verksamheten med barn och elever och det arrangeras även föreläsningar för vårdnadshavare.

Välfärd skola för en kontinuerlig dialog med systemleverantörer och då inte bara utifrån ett tekniskt perspektiv, utan även respektive verksamhets "mjuka" behov. Välfärd skola har tidigare använt olika lösningar för att filtrera bort icke önskvärda internetsidor men de verktygen ansågs trubbiga, otillräckliga, dyra och alldeles för administrativt krävande i förhållande till resultatet. Välfärd skola följer hela tiden utvecklingen på den tekniken för att se om relevanta lösningar kommer ut på marknaden.

Lösningar som Välfärd skola använder idag

De verksamheter som idag använder sig av utbildningsappar på Ipads behöver inte tillgång till internet för bedriva undervisning. Då kan Wifi-tillgången stängas av eller webbläsare avinstalleras och på detta sätt begränsa möjligheten att nå oönskat material på internet. Välfärd skola nyttjar även en MDM-tjänst där man på central nivå kan hantera (ställa in) Ipads, det vill säga att man kan svartlista sidor. Det är upp till varje förskola och skola att bestämma vilka sidor man eventuellt vill svartlista.

Välfärd skola har även en tjänst för managerade Chromebooks där alla skolor har förinställt att "Safe search" är påslaget och att eleverna inte kan använda egna privata konton på Chromebooken för att komma åt icke önskvärd innehåll på internet. Detta gör att elevers surfande blir något censurerat och sidor som visar barnförbjudet innehåll blockeras. Det är upp till varje enhet att besluta om denna tjänst ska nyttjas. Alla grundskolor har idag denna tjänst aktiverad.

Nackas förskolor och skolor ska vara de bästa i landet, och det gäller även hur lärare och skolledare arbetar mot kränkningar inklusive frågor som pornografi eller våldsbejakande propaganda på internet. Erfarenheter visar att olika slags filter kan vara effektiva, men ingen teknisk lösning är heltäckande, och internet utvecklas hela tiden. Ett tekniskt filter får inte heller leda till mindre ansträngningar i arbetet att skapa ett kritiskt förhållningssätt hos varje lärare och elev i skolan. Välfärd skola arbetar aktivt med vuxennärvaro när digitala verktyg

används, inte minst i förskolan och det ordnas föreläsningar och workshops tillsammans med föräldrar. Det är skolans huvudmän och skolledare som varje dag ska se till att ingen elev utsätts för kränkningar under skoldagen.

SKR:s analys av rättsläget gällande webbfilter i skolmiljöer och andra offentliga miljöer

SKR har fått många frågor om förutsättningarna att införa begränsning av information genom att införa webbfilter i skolan. Krav på filtrering har rests i olika sammanhang i debatten samtidigt som det har påtalats att filtret döljer information som elever ska ha tillgång till enligt skolans styrdokument, såsom information om sex och samlevnad, hbtq-rättigheter, relationer och preventivmedel. För att kunna genomföra en sådan begränsning av information som även innebär en kontroll och övervakning av elevernas datoranvändning, krävs att en juridisk prövning av lagligheten att filtrera innehåll inom skolverksamheten ska ha genomförts. Insatser som kan uppfattas som ingrepp i den personliga integriteten måste vara väl övervägda och väl motiverade. Ur ett rättssäkerhetsperspektiv är det synnerligen viktigt att en sådan begränsning dokumenteras och framförallt motiveras.

För att guida beslutsfattare i frågan har SKR bland annat undersökt vilka juridiska aspekter som råder kring webbfilter i förskolan och skolan. Sammanfattningsvis bedömer SKR att inga formella hinder finns för att införa webbfilter i kommunal skola utifrån informations- och yttrandefriheten när det gäller den utrustning som skolan själv tillhandahåller. Praxis saknas dock för skolväsendet och SKR uppfattar rättsläget som oklart, särskilt när det gäller skolans tillhandahållande av nätverk då eleverna använder egen utrustning. Ett införande av webbfilter kan dessutom innebära en behandling av elevers personuppgifter och det förutsätter att alla krav i dataskyddslagstiftningen är uppfyllda. Komplexiteten i dessa bedömningar är stor och det finns ett behov av en stor tydlighet för att guida skolhuvudmän rätt när det gäller ansvar, säkerhet och prioriteringar för elevers digitala närvaro i skolan och i undervisningen.

Efter genomförd analys och utredning hemställer SKR om förtydligad lagstiftning från regeringen när det gäller frågan om webbfilter inom skolväsendet.

Ekonomiska konsekvenser

Förslaget att inför porrfilter är kostnadsdrivande. Hela Välfärd skolas verksamhet bekostas av den skolcheck som varje barn och elev får. Inga andra medel tillförs till Välfärd skola för att införskaffa bland annat olika IT-system. Välfärd skola har idag en ekonomisk situation där all verksamhet ses över och åtgärdsplaner finns för att skapa en hållbar ekonomi.

Konsekvenser för barn

Välfärd skola vill och arbetar självklart för att skydda elever mot risken att möta oönskat innehåll på internet. Välfärd eftersträvar vuxennärvaro i förskola och skola så fort ipads och datorer ska användas. Det viktigaste vuxna i skolan kan göra är att ha en dialog med

eleverna om förhållningssätt och riskerna med att möta oönskat innehåll på internet. Detta skapar en beredskap och attityd för barn och elever som är hållbar för livet och inte bara i skolan.

Bilagor

Bilaga 1-Medborgarförslag om porrprevention

Einar Fransson
Produktionsdirektör
Välfärd skola

Helena Ekwall
Chef Verksamhetsstödet
Välfärd skola